

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle — Suomen kestävän kasvun ohjelma

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle — Suomen kestävän kasvun ohjelma (VNS 6/2020 vp): Asia on saapunut työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava valtiovarainvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- budjettineuvos Taina Eckstein, valtiovarainministeriö
- hankejohtaja Mikko Vähä-Sipilä, työ- ja elinkeinoministeriö
- erityisasiantuntija Ville Hänninen, sosiaali- ja terveysministeriö
- erityisasiantuntija Ritva Partinen, sosiaali- ja terveysministeriö
- erityisasiantuntija Antti Hautaniemi, sosiaali- ja terveysministeriö
- kehittämisspäällikkö Henna Koivula, Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
- kehittämisspäällikkö Mikko Rantahalme, KEHA-keskus
- pääjohtaja Antti Koivula, Työterveyslaitos
- johtaja Tiina Korhonen, Uudenmaan TE-toimisto
- pääsihteeri Hannele Varsa, Tasa-arvoasiain neuvottelukunta
- kehittämisspäällikkö Erja Lindberg, Suomen Kuntaliitto
- kehittämisspäällikkö Annukka Mäkinen, Suomen Kuntaliitto
- professori Pertti Koistinen
- professori Heikki Ervasti
- yliopistotutkija Tuuli Hirvilammi
- valtiotieteiden tohtori, yliopistonlehtori Milla Salin

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- STTK ry
- Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- Suomen Yrittäjät ry
- Työttömien Keskusjärjestö ry

Valiokunnan lausunto TyVL 1/2021 vp

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:
- Akava ry

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

Suomen kestävä kasvun ohjelmassa esitetyillä uudistuksilla ja investoinneilla on tarkoitus vauhdittaa ilmastonmuutoksen torjuntaa, vahvistaa tuottavuutta ja talouden kasvupotentiaalia sekä nopeuttaa tarpeellisia rakennemuutoksia työllisyysasteen nostamiseksi ja tuotannon ja kulutuksen saattamiseksi kestäväälle perustalle. Tavoitteena on edistää sekä nopeavaikutteista talouden elpymistä että pitkällä aikavälillä elinkeinoelämän rakenteiden ja julkisten palveluiden uudistumista.

Keskeisenä osana ohjelmaa on vihreän siirtymän ja digitalisaation vauhdittaminen innovatiivisin ratkaisuin ja uuden teknologian avulla. Tärkeänä pidetään osaamistason nostamista sekä vientimahdollisuuksien luomista suomalaisille yrityksille. Lisäksi ohjelmalla halutaan vahvistaa sosiaalista ja alueellista eheyttä sekä yhteiskunnan toipumista koronaviruskriisin kielteisistä vaikutuksista.

Ohjelmassa asetetaan etusijalle hankkeet, jotka vaikuttavat työllisyyteen, kilpailukykyyn, julkisen talouden kestävyys- ja nettopäästövähennyksiin, kiertotalouden vahvistamiseen ja ilmastonmuutokseen sopeutumiseen. Selonteossa linjatut painopistealueet valmistellaan ja toteutetaan toisiaan tukevasti, jolloin niiden puitteissa on mahdollista korostaa useita tavoitekokonaisuuksia.

Kestävä kasvun ohjelma muodostaa puitteet EU:n elpymis- ja palautumistukivälineen (RRF) kautta rahoitettavien uudistusten ja investointien sekä niiden toimeenpanon ja seurannan valmistelulle. Selontekoa yksityiskohtaisempi investointi- ja uudistuskohteet sisältävä Suomen kansallinen elpymis- ja palautumissuunnitelma annetaan EU:lle keväällä 2021. Suomessa kansallisesti toteutettavat hankkeet esitetään kehys- ja budjettimenettelyiden yhteydessä.

Valiokunnan kannanotot. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää selonteossa esitettyjä investointi- ja uudistuskokonaisuuksia ja valittuja painopistealueita yleisellä tasolla kannatettavina ja tarkoituksenmukaisina ja ohjelmaa tärkeänä askeleena kohti yhteiskunnan kestävä vahvistamista. Muutos avaa Suomelle merkittäviä mahdollisuuksia kehittyä vihreän talouden huippuusajaksi.

Kestävä kasvun ohjelman investointi- ja uudistuskokonaisuuksien valinnassa (priorisoinnissa) vaikuttavuus on keskeinen kriteeri. Vaikuttavuustavoitteita ja ohjelman painopistealueita ei ohjelmassa kuitenkaan aseteta keskenään tärkeysjärjestykseen. Valiokunta katsoo, että ohjelman toteuttaminen edellyttää vielä suunnitelmien täsmentämistä rahoituksen sirpaloitumisen estämiseksi.

Valiokunnan saaman asiantuntijaselvityksen mukaan uudistusten ja investointiohjelmien sekä painopistealueiden väliset yhteydet jäävät selonteossa ohuiksi, ja niiden tavoitteet saattavat olla

Valiokunnan lausunto TyVL 1/2021 vp

osin jopa keskenään ristiriitaisia. Kestävän kehityksen haasteet, kuten vihreä siirtymä ja työmarkkinat ovat vahvasti kietoutuneet toisiinsa, joten valiokunnan mielestä ohjelmassa tulisi priorisoida toimenpiteitä, jotka luovat synergiaetuja näiden välille. Valiokunta pitää tärkeänä, että jatkovalmistelussa tähän kiinnitetään vakavaa huomiota.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että EU-rahoituksen ja kansallisen rahoituksen suhde ja kohteet jäävät selonteossa paikoin epäselviksi. Valiokunta pitää tärkeänä, että hankkeita ja palveluita tarkastellaan kokonaisuutena niin, että elpymis- ja palautumissuunnitelmassa ei ehdoteta päällekkäisiä palveluja nykyisten palveluiden rinnalle. Painopisteen on oltava uusissa palveluissa ja toimintavoissa, ja toteuttamisessa on kiinnitettävä erityistä huomiota EU:n tukirahoituksen saatavuuden varmistamiseen.

Painopiste 5: Työmarkkinoiden toiminta ja kohtaanto, työttömille suunnatut palvelut ja työelämän kehittäminen

Ohjelman viidennessä painopisteessä korostuvat pohjoismaisen työvoimapalvelumallin toimeenpano, TE-palvelujen vahvistaminen ja digiloikka, mukaan lukien yritys yhteistyön ja kansainvälisten rekrytointien edistäminen, äkillisen rakennemuutoksen edellyttämät toimenpiteet, nuorten ja maahanmuuttajien työmarkkinoille pääsyn edistäminen sekä työhyvinvoinnin ja työelämässä olevien työkyvyn edistäminen.

Valiokunta pitää painopisteessä kuvattuja toimia tärkeinä ja tarpeellisina. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että toimenpiteet ovat osin samoja, joita ollaan jo kehittämässä hallitusohjelman mukaisesti, ja pitää tärkeänä, että ohjelman kautta saatavaa rahoitusta ei käytetä hallitusohjelmassa jo sovittujen uudistusten toteuttamiseen.

Kestävän kasvun ohjelman lähtökohtana on kehittää ratkaisuja ensisijaisesti työttömien palveluihin ja siten lisätä työvoiman tarjontaa ja työllisyyttä. Työttömyysturvaan liittyvät kysymykset on rajattu kestävän kasvun ohjelman ulkopuolelle. Valiokunta huomauttaa, että tutkimusnäytön perusteella työttömyyden aikainen toimeentulon lasku alentaa työttömien toimintakykyä, hyvinvointia, itsetuntoa ja luottamusta ympäröivään yhteiskuntaan. Valiokunta tähdentää, että ihmisten toimintakyvyn säilymistä tulee tukea työllisyyspalvelujen lisäksi myös kohtuullisella ja ennakoitavalla työttömyyden aikaisella toimeentulolla.

Työmarkkinoiden toiminta. Vihreän rakennemuutoksen ja ilmaston lämpenemisen tai koronapandemian vaikutuksia työmarkkinoihin ei vielä tunneta. Selvää on, että nämä ilmiöt tuottavat tulevaisuudessa osin myös ennakoimattomia muutoksia työmarkkinoille. Lisäksi vaikutukset saattavat olla eri ryhmille ja yksilöille hyvin erilaisia. Nämä laajat rakenteelliset muutokset tulisi ohjelman vaikuttavuustavoitteissa ottaa nyt esitettyä selkeämmin huomioon. Lisäksi olisi huomioitava työntekijöiden oikeudenmukainen siirtymä sekä mahdolliset siirtymistä ja toimenpiteistä työntekijöille aiheutuvat työllisyys- ja tulonjakovaikutukset.

Valiokunta katsoo, että työmarkkinoiden ja työvoimapalveluiden ratkaisuissa tulee epävarmaan ja ennakoimattomaan työmarkkinatilanteeseen reagoimiseksi tähdätä yksilöllisyyttä, joustavuutta ja resilienssiä lisääviin ratkaisuihin. Tämä edellyttää koulutusta ja investointia uuteen, mutta myös tehokkaita ja toimivia muutosturvan välineitä. Tärkeä osa tätä prosessia on riittävän, luo-

Valiokunnan lausunto TyVL 1/2021 vp

tettavan ja oikea-aikaisen tiedon takaaminen yksilöille ja yrityksille, jotta näiden on mahdollista tehdä järkeviä ratkaisuja nopeasti muuttuvissa tilanteissa.

Työnhakijoiden palvelut. Työllisyyspalveluja kehitetään kestävän kasvun ohjelman mukaan sekä määrällisesti että laadullisesti kohti nk. pohjoismaista työvoimapalvelumallia. Tämä tarkoittaa muun muassa asiakaslähtöisyyttä, monialaista yhteistyötä, yritys yhteistyötä ja kansainvälisyyttä.

Suomi on muihin Pohjoismaihin verrattuna panostanut tähän asti työttömien työllistymistä edistäviin palveluihin varsin vähän. Pohjoismaisessa mallissa työttömän säännöllinen henkilökohtainen ohjaus ja työnhaun tukeminen korostuvat. Valiokunta kannattaa pohjoismaiseen työllisyyspalvelumalliin siirtymistä ja tähdentää samalla, että uudistus edellyttää riittävien henkilöstöresurssien osoittamista TE-palveluihin. Valiokunta muistuttaa, että hyvästäkään palvelumallista ei saada hyötyä, ellei ohjaustyötä resursoida riittävällä tavalla.

Digitalisaatio ja digitaidot. Työnhakijoiden tehokkaat palvelut edellyttävät myös työvoimapalveluiden digipalveluiden kiireellistä kehittämistä. Työmarkkinatori ja muut työttömien nykyaikaiset digipalvelut on saatava mahdollisimman nopeasti käyttöön.

Samalla kun valiokunta tähdentää palvelujen nopean digitalisoinnin tärkeyttä, valiokunta muistuttaa, että yksilöiden digitaidoissa ja mahdollisuuksissa käyttää digitalisoituja palveluita on suuria eroja. Tämä täytyy ottaa huomioon paitsi palvelujen tarjoamisessa myös digitalisaation kehittämisessä.

Koulutus. Kestävän kasvun ohjelman mukaan työn murroksen myötä ammatin vaihtaminen on välttämätöntä yhä useammalle työn murroksen ja erityisesti vihreän siirtymän ja digitalisaation vuoksi. Uusissa ammateissa ja tehtävissä vaaditaan selonteon mukaan pääosin korkea-asteen koulutuksen tasoista osaamista, ja ammatillinen koulutus on vaatimuksena vain pienessä osassa uusia tehtäviä. Valiokunta kuitenkin muistuttaa, että tämän lisäksi myös olemassa olevien ammattien työnkuviissa on tapahtunut ja todennäköisesti tapahtuu jatkossakin merkittäviä muutoksia kaikilla koulutustasoilla.

Selonteossa ehdotetaan, että tarvittavan osaamisen varmistamiseksi on toteutettava jatkuvan oppimisen uudistus, lisättävä korkeakoulutuksen aloituspaikkoja ja nopeutettava opintoihin sijoitumista. Valiokunta pitää ehdotuksia kannatettavina mutta tähdentää, että jatkuvan oppimisen uudistuksen yhteydessä on pidettävä huolta siitä, että koulutusjärjestelmä ei pirstaloidu entisestään, ja varmistettava selkeä osaamisen kartoitus- ja koulutuspalveluiden kokonaisuus.

Lisäksi valiokunta huomauttaa, että on tärkeää tunnistaa myös uudet osaamistarpeet. Vihreä rakennemuutos edellyttää muutoksentehtävien kouluttamista kaikilla relevanteilla aloilla ja myös täydennyskoulutuksen instituutioissa.

Maahanmuuttajat. Maahanmuuttajien työllistymistä tuetaan ohjelman mukaan laajentamalla TE-palvelujen ja muiden kotoutumista edistävien palvelujen palvelutarjontaa, vahvistamalla palvelujen laatua ja tehostamalla palveluprosesseja. Lisäksi kehitetään palveluita, jotka tukevat erityisesti maahanmuuttajanaisten kotoutumista, kielen oppimista ja työmarkkinoille pääsyä. Valiokunta pitää toimenpiteitä tarpeellisina ja tärkeinä.

Valiokunnan lausunto TyVL 1/2021 vp

Valiokunta muistuttaa, että maahanmuuttajat ovat heterogeeninen ryhmä, jossa tarvitaan myös yksilöllistä ohjausta ja hyvinkin toisistaan poikkeavia toimenpiteitä. Lisäksi huomiota tulisi kiinnittää myös työmarkkinoista johtuviin työllistymisen esteisiin esimerkiksi tukemalla anonyymin rekrytoinnin yleistymistä.

Kestävän kasvun ohjelmalla pyritään työperäisen maahanmuuton ja kansainvälisten rekrytointien helpottamiseen ja prosessien nopeuttamiseen. Tässä tarkoituksessa tuotetaan ohjelman mukaan automaatiota hyödyntävä, sujuva ja asiakaslähtöinen työ- ja koulutusperäisen maahanmuuton kokonaisprosessi digitaalista infrastruktuuria vahvistamalla.

Nuorisopaketti. Kestävän kasvun ohjelman nuorisopaketilla vauhditetaan nuorten pääsyä työmarkkinoille vahvistamalla Ohjaamoiden monialaisuutta sekä tukemalla lastensuojelun jälkihuollon asiakkaiden aikuistumista. Ammatillisen koulutuksen roolia vahvistetaan alueellisiin työllisyystarpeisiin vastaamisessa yhteistyössä TE-toimistojen ja Ohjaamojen kanssa.

Koronapandemia on vaikuttanut erityisesti nuoriin ikäluokkiin ja lisännyt nuorten työttömyyttä rajummin kuin ikääntyneempien ikäluokkien kohdalla. Valiokunta pitääkin Ohjaamoiden monialaisuuden vahvistamista tärkeänä. Nykyisessä työmarkkinatilanteessa korkeastikin koulutettujen nuorten on vaikea löytää työtä. Valiokunta tähdentää, että nuorten työllistymishaasteiden ratkaiseminen vaatii usein myös sote-palveluja. Kaikissa Ohjaamoissa tulee tarjota myös terveydenhoitajan palveluja.

Koronakriisin aikana työttömiksi jääneet. Valiokunta kiinnittää huomiota koronan ja koronasta aiheutuneiden rajoitusten vuoksi työnsä menettäneiden yrittäjien ja työntekijöiden nopeaan uudelleen työllistämiseen.

Yli 55-vuotiaiden työllisyyden edistämistoimet. Valiokunta toteaa, että iäkkäämpien ikäluokkien työllistymisen edistäminen jää ohjelmassa muita työttömien ryhmiä vähäisemmälle huomiolle. Valiokunta katsoo, että yli 55-vuotiaiden työllistyminen edellyttää laajasti erilaisia toimia työttömyysturvan lisäpäivien eli ns. eläkeputken poistamisen rinnalle.

Työhyvinvointi, tuottavuus ja työkyvyn kehittäminen työelämässä. Kestävän kasvun ohjelman tavoitteena on edistää työhyvinvointia ja työelämässä olevien työkykyä tavalla, joka tukee työllisyysasteen nostamista ja tuottavuutta. Osatyökykyisten osalta tavoitteena on, että he työllistyvät ja pysyvät työssään entistä paremmin. Osana työelämän kehittämisen kokonaisuutta on tarkoitus luoda kokonaiskuva työhyvinvointiin ja työkykyyn kohdennettavista toimenpiteistä ja niiden työllisyysvaikutuksista ja toteuttaa toimenpidekokonaisuudet. Tavoitteena on lyhyellä aikavälillä tukea Suomen toipumista koronakriisistä ja pidemmällä aikavälillä turvata talouden kehitystä tukemalla työpaikkojen omaa kehittämistoimintaa ja uuden teknologian hyödyntämistä.

Ohjelmassa ei erikseen arvioida koronakriisin vaikutuksia työhyvinvointiin tai työssäjaksamiseen. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan koronapandemialla on kuitenkin ollut merkittävä vaikutus erityisesti sote-alan työhyvinvointiin. Sote-alalla työhyvinvointi on vähentynyt ja stressi lisääntynyt merkittävästi. Yleisesti voidaan olettaa, että koronapandemian pitkittyminen lisää sote-sektorilla ongelmien määrää ja niiden vaikutusta henkilöstön fyysiseen ja henkiseen työkykyyn. Samalla sote-muutokseen liittyvä yleinen epävarmuus ja muutosrasitus tulevat heikentä-

Valiokunnan lausunto TyVL 1/2021 vp

mään tilannetta edelleen ennen kuin uuden toimintamallin mukaiset tuottavuus- ja hyvinvointi-hyödyt toteutuvat. Valiokunta pitää tarpeellisena suunnata toimenpiteitä työhyvinvoinnin vahvistamiseen erityisesti sote-sektorilla mutta myös muilla aloilla.

Valiokunta pitää tärkeänä, että erityisesti työelämän kehittämiseen liittyvää suunnitelmaa ja toimenpidepakettia vielä kehitetään esimerkiksi siten, että ohjelmassa arvioidaan työelämäinnovaatioiden tärkeitä työelämää uudistavia mahdollisuuksia. Työhyvinvoinnin, tuottavuuden sekä työkyvyn kehittäminen voidaan yhdistää vihreään digitalouteen erilaisten kokeilujen ja parhaiden käytäntöjen rakentamisen kautta. Valiokunta katsoo, että rakennemuutoksen hallitsemisesta ja johtamisesta olisi kehitettävissä Suomelle keskeinen kilpailuetu työn murroksessa.

Sukupuolivaikutusten arviointi

Ilmastonmuutoksen torjumisesta, taloudesta ja kuluttamisesta sekä työelämästä puhuttaessa on tärkeää huomioida päätösten vaikutukset sukupuolten tasa-arvoon. Nämä ovat kaikki yhteiskunnan alueita, jotka tällä hetkellä ovat eri tavoin voimakkaan sukupuolittuneita. Ilman tarkkaa sukupuolivaikutusten arviointia ja toisaalta mahdollisten taloudellisten investointien sukupuolittietoista budjetointia yhteiskunnan epätasa-arvoiset rakenteet ovat vaarassa syventyä tai niitä voi pahimmillaan syntyä lisää.

Valiokunta kiinnittää vakavaa huomiota siihen, että Suomen kestävä kasvun ohjelmassa uudistusten ja investointien sukupuolivaikutuksia ei ole arvioitu. Ainoa maininta sukupuolivaikutuksista on selonteon sivulla 47, jossa käsitellään maahanmuuttajanaisten kotoutumista ja työllistymistä. Valiokunta pitää välttämättömänä, että Suomen kestävä kasvun ohjelman sukupuolivaikutukset arvioidaan asianmukaisella tavalla.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tällä hetkellä ei ole saatavilla laajaa tutkittua tietoa siitä, millaisia pidempikestoisia ja mahdollisesti pysyviä vaikutuksia koronaviruskriisillä on työelämään ja tasa-arvoon Suomessa. Jonkin verran on saatavilla alustavia arvioita (esim. Eurostat 2020; GSE 2021; Tilastokeskus 2020) ns. akuutin vaiheen vaikutuksista. Näiden arvioiden perusteella koronaviruskriisin negatiiviset työmarkkinavaikutukset ovat olleet Suomessa pienemmät kuin monissa muissa Euroopan maissa, mutta myös Suomessa negatiiviset vaikutukset ovat kohdistuneet erityisesti tietyille aloille (esimerkiksi matkailu-, tapahtuma- ja ravintola-alat) sekä naisiin ja nuoriin.

Valiokunta toteaa, että tutkittua tietoa tulee lähitulevaisuudessa olemaan nykyistä enemmän. Siksi valiokunta pitää tärkeänä, että kestävä kasvun ohjelman toimenpiteiden konkreettisessa suunnittelussa, kuten myös toimeenpanovaiheessa hyödynnetään tuolloin olemassa olevaa tutkittua tietoa niin koronaviruskriisin seurauksista työelämään ja tasa-arvoon kuin näiden seurausten kohdentumisesta eri työntekijäryhmiin.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta esittää,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Valiokunnan lausunto TyVL 1/2021 vp

Helsingissä 4.2.2021

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Anna Kontula vas
varapuheenjohtaja Katja Taimela sd
jäsen Bella Forsgrén vihr
jäsen Tuomas Kettunen kesk
jäsen Antti Kurvinen kesk
jäsen Niina Malm sd
jäsen Hanna-Leena Mattila kesk
jäsen Anders Norrback r
jäsen Arto Satonen kok
jäsen Riikka Slunga-Poutsalo ps
jäsen Ruut Sjöblom kok
varajäsen Mikko Lundén ps
varajäsen Veikko Vallin ps (osittain)

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marjaana Kinnunen

**Valiokunnan lausunto TyVL 1/2021 vp
Eriävä mielipide 1**

ERIÄVÄ MIELIPIIDE 1

Perustelut

Valtioneuvoston selonteolla Suomen kestävän kasvun ohjelmaksi (VNS 6/2020 vp) edistetään sekä nopeavaikutteista elpymistä että pitkällä aikavälillä välttämätöntä elinkeinoelämän rakenteiden ja julkisten palveluiden uudistumista. Kokoomuksen valiokuntaryhmä katsoo, että esityksessä tulisi vielä paremmin huomioida koronan vaikutukset työmarkkinoiden tilanteeseen, kuten myös toimenpiteet kunnianhimoisen työllisyystavoitteen saavuttamiseen.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan lausunnossa ei oteta riittävällä tavalla huomioon koronaepidemian vaikutuksia työmarkkinoiden toimintaan. Huoli konkurssseista ja työttömien määrän kasvamisesta on äärimmäisen vakava. Kokoomuksen valiokuntaryhmä kantaa myös huolta yrityksensä lopettamaan joutuneista yrittäjistä. Tähän ei ole kiinnitetty huomiota tai tuotu konkreettisia toimenpide-ehdotuksia kestävän kasvun ohjelmassa. Koronaepidemian vuoksi työttömiksi jääneitä työntekijöitä on pyrittävä työllistämään aktiivisella työvoimapolitiikalla. Tähän liittyen tulisi harkita esimerkiksi joustavia alanvaihtoon tähtääviä koulutusmoduuleja sekä varmistaa, että pitkäaikaistyöttömyys voidaan välttää.

Korona on vaikuttanut eri alojen opiskelijoihin voimakkaasti. Valmistuminen on saattanut venyä, kun suunniteltuja työharjoitteluja ei ole saatu toteutettua. Opiskelijat ovat muutoinkin äärimmäisen haastavassa tilanteessa niin taloudellisesti kuin myös siirtyessään työmarkkinoille. Kokoomuksen ryhmä kantaa huolta koronan aikana valmistuneiden opiskelijoiden työllistymisestä. Opiskelijat ovat valmistuneet äärimmäisen hankalana aikana. Meidän on kaikin keinoin varmistettava, että vastavalmistuneet siirtyisivät työmarkkinoille ilman, että heille tulisi pitkäaikaista työttömyyttä valmistumisensa jälkeen.

Kokoomuksen valiokuntaryhmä pitää tärkeänä, että kestävän kasvun ohjelmassa otettaisiin voimakkaammin kantaa hallituksen työllisyystavoitteisiin. Talouspolitiikan arviointineuvoston tammikuussa 2021 julkaistussa raportissa esitettiin kritiikkiä hallituksen työllisyystoimia kohtaan. Neuvoston mukaan hallituksen työllisyystavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaankin merkittäviä lisätoimia. Lisäksi osa politiikkamuutoksista lisää julkisia menoja, mikä vähentää niiden mahdollisuuksia vahvistaa julkista taloutta.

Kokoomus esitti jo vaihtoehtobudjetissaan vuodelle 2021 konkreettisia toimenpiteitä työllisyyden vahvistamiseksi. Kokoomuksen vaihtoehdossa työllisyysaste vahvistuu enemmän ja valtio velkaantuu vähemmän kuin hallituksen talousarvioesityksessä. Kokoomuksen esityksellä olisi työllisyyttä vahvistava vaikutus noin 120 000 työllisellä.

Kokoomuksen ehdotusten mukaan paikallista sopimista on edistettävä, valtiovarainministeriön virkamiesehdotusten esitykset toteutettava lähes täysimääräisinä, ansiosidonnaista työttömyysturvaa porrastettava sekä purettava sosiaaliturvan kannustinloukkuja. Verotusta on kehitettävä kannustavaan suuntaan, jotta työnteko olisi aina kannattavaa. Hallituksen toimet ovat tähän mennessä keskittyneet työllisyystavoitteen nostamiseen ilman konkreettisia keinoja, joilla tähän päästäisiin.

Valiokunnan lausunto TyVL 1/2021 vp
Eriävä mielipide 1

Kokoomuksen valiokuntaryhmä vahvistaisi kansainvälistä rekrytointia. Tarvitsemme lisää osajia Suomeen. Kotitalousvähennystä on nostettava, ei leikattava — toteutetaan superkotitalousvähennys. Ulosoton suojaosaa on korotettava ja varmistettava nopea hoitoon pääsy terapiatakuulla. Varhaiskasvatusmaksuja tulisi alentaa entisestään.

Maan hallituksen on ryhdyttävä kaikkiin toimenpiteisiin, joilla suomalaisten työllisyyttä vahvistetaan, työmarkkinoita uudistetaan ja tuetaan nopeavaikutteista elpymistä koronakriisin jäljiltä.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 4.2.2021

Arto Satonen kok
Ruut Sjöblom kok

Valiokunnan lausunto TyVL 1/2021 vp
Eriävä mielipide 2

ERIÄVÄ MIELIPIIDE 2

Perustelut

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä korostaa, että Suomen kestävä kasvun ohjelmassa ei ole kyse siitä, että Suomi saisi EU:lta lisärahaa. Kyse on siitä, että Suomi maksaa elpymisrahastoon 6,6 miljardia euroa, mutta viimeisimpien arvioiden mukaan saa maksamistaan rahoista vastineena vain 2,7 miljardia euroa, eikä saa edes vapaasti päättää näiden rahojen käytöstä. Arvio Suomen saamisista on pienentynyt kesän alkuperäisestä arviosta jo noin puoli miljardia euroa, Suomen nettomaksuosuus on kasvanut entisestään ja lopullinen saamisten määrä tulee selviämään vasta kesällä 2022. Kun rahoitus on jäämässä odotettua pienemmäksi, hankkeita on jo pyydetty pistämään tärkeysjärjestykseen. Perussuomalaisten valiokuntaryhmä pitää selvänä, että Suomen saanto tulee jäämään selvästi alle ylioptimististen odotusten eikä esitettyjä hankkeita pystytä tästä syystä toteuttamaan.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä huomauttaa, että päätös elvytyspakettiin osallistumisesta on tehty puutteellisen tiedon pohjalta eikä hallitus ole esittänyt eduskunnalle minkäänlaisia asianmukaisesti laadittuja vaikutusarvioita. Julkisessa keskustelussa taloustieteen asiantuntijat ovat tuoneet esiin syyt, joiden takia elvytyspaketti ei edistä Suomen toipumista koronaviruksesta. Vaikka esitetyissä hankkeissa on sinänsä hyviäkin asioita, elvytyspaketin reunaehdot rahojen käyttökohdeiden suhteen ovat sellaiset, ettei Suomi voi käyttää takaisin saamaansa osuutta rahoista optimaalisesti tai tehokkaasti yhteiskuntamme koronaviruksesta toipumista ajatellen. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan saamista asiantuntijalausunnoista käy ilmi lukuisia kestävä kasvun ohjelmaan liittyviä ongelmia. Edellä esitetyin perustein perussuomalaisten valiokuntaryhmä katsoo, että eduskunnan tulisi torjua Suomen osallistuminen elvytyspakettiin maamme kokonaisedun kannalta vahingollisena.

Taloustieteen tohtori, yliopistonlehtori Juha Tervala on arvioinut, että elpymispaketti voi onnistuessaankin heikentää Suomen taloutta eikä ole Suomen etu. Työelämäprofessori Vesa Vihriälä on todennut, ettei elpymispaketista lähtökohtaisesti ole suurta hyötyä Suomen viennille. Tervala katsoo, että hallituksen perustelut siitä, että elpymispakettiin osallistuminen olisi välttämätöntä, koska Etelä-Euroopan nettosaajamaiden elvyttäminen on tärkeää myös Suomen viennille, eivät saa tukea tutkimuskirjallisuudesta. Koska kauppa Etelä- ja Pohjois-Euroopan välillä on vähäistä, tulonsiirrot Etelä- ja Itä-Eurooppaan eivät välttämättä ole Suomelle eduksi. Sen sijaan tulonsiirrot köyhiin maihin heikentävät kysyntää Suomen viennin kannalta tärkeissä maissa. Elpymispaketti saattaa Tervalan mukaan heikentää sekä Suomen julkisen talouden tasapainoa että talouskasvua: Suomi maksaa paketin kustannuksia tulevina vuosikymmeninä korkeampina jäsenmaksuina, jotka voivat edellyttää esimerkiksi veronkiristyksiä ja näin heikentää kotimaista kysyntää. Tervalan mukaan kestävä kasvun ohjelmassa annetaan ylioptimistinen kuva elpymiskokonaisuuden mahdollisista hyödyistä. Työterveyslaitoksen asiantuntijalausunnossa huomautetaan, että ohjelmatekstissä sekoittuvat todellinen muutos ja käsitys toivotusta tulevaisuudesta: ammattirakenteen muutos ei ole Suomessa viime vuosina kiihtynyt, ja koulutusrakenne on jopa jämähtänyt paikoilleen 2010-luvulla. Käsitys siitä, että talouden rakenne ja tätä kautta ammattirakenne ja koulutusrakenne muuttuisivat yhtäkkiä nopeasti, on ylioptimistinen. Perussuomalaisten valio-

Valiokunnan lausunto TyVL 1/2021 vp Eriävä mielipide 2

kuntaryhmä korostaa, että ohjelmakokonaisuutta tulisi arvioida faktapohjalta sen sijaan, että Suomi perustaa tulevaisuutensa epärealistisiin tulevaisuudenodotuksiin.

EK:n Vesa Rantahalvari moittii lausunnossaan ohjelman hajanaisuutta ja täsmentymättömyyttä sekä esitettyjen toimenpiteiden osalta konkreettisen sisällön puutetta ja toteaa, että mitään olennaista ei menetettäisi, vaikka ohjelma sisältäisi vain painopistealueet 1—4, ja esittää, että kansallisen ohjelman jatkovalmistelussa tulisi korostaa yhteiskuntien ja yritysten uudistumista korona-kriisin jälkihoidossa, yritysten roolia ja tarvetta saada varoilla liikkeelle erityisesti yksityisiä investointeja sekä yritysten kilpailukykyistä toimintaympäristöä investointien houkutelussa.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä yhtyy esitettyyn kritiikkiin ja huomauttaa, että hallituksen toimet erityisesti liikkumisen ja kuljetusten hinnan nostamiseksi heikentävät Suomen houkuttelevuutta investointiympäristönä entisestään. Suomen hyvinvointi nousee ainoastaan, mikäli yksityiselle sektorille syntyy runsaasti uusia työpaikkoja, jotka luovat yhteiskuntaan vaurautta ja hyvinvointia. Hallituksen tärkein tehtävä on varmistaa, että Suomessa toimivilla yrityksillä on jatkossakin edellytykset toimia kannattavasti Suomessa ja laajentaa toimintaansa nimenomaan työllistämällä entistä enemmän suomalaisia. Vastaavasti kotitalouksien käteen jäävän tulon määrää tulisi nostaa, jotta kotimaisen kysynnän taso elpyy koronapandemiaa edeltäneelle tasolle.

Professori Heikki Ervasti nostaa lausunnossaan esiin sen, että selvimmin työttömyyden vaihtelua selittävä yksittäinen tekijä on suhdannekehitys, siis pikemmin työvoiman kysyntä kuin tarjonta, eikä pelkästään työvoiman tarjonnan edistämiseen suunnattu työllisyyspolitiikka ole aina tehokasta. Vastaava näkemys ilmenee Suomen Yrittäjien asiantuntijalausunnosta, jossa korostetaan, että painopisteen 5 ehdotuksista näyttää unohtuvan se tosiasia, että työllistyminen edellyttää työpaikkoja, eivätkä ehdotettavat toimet lisää työvoiman kysyntää. Työttömien Keskusjärjestö huomauttaa, että kyseisen painopisteen osalta ikääntyvien työttömien tarpeisiin ei kiinnitetä mitään huomiota, vaikka suurin työvoimapotentiali löytyisi juuri ikääntyvistä työttömistä. Uudenaan TE-toimisto esittää ratkaisuna työnantajille suunnattuja taloudellisia kannustimia yli 55-vuotiaiden työttömien palkkaamiseksi sekä kiinnittää huomiota tukipalveluiden merkitykseen osana nuorisotyöttömyyden ratkaisua. Ervasti huomauttaa myös, että työttömyyden aiheuttamia talousvaikeuksia ja taloudellista syrjäytymistä ei nosteta selonteossa erikseen esiin. Ervasti korostaa, että työttömyyden aiheuttamien taloudellisten ongelmien on osoitettu myös olevan yhteydessä paitsi työttömien kokemaan hyvinvoinnin laskuun myös sosiaalisen, poliittisen ja institutionaalisen luottamuksen vähenemiseen heidän keskuudessaan. Luottamuksen eri muotojen on todettu olevan merkki yhteiskunnan tasapainoisuudesta, ja luottamuksen horjuminen voi aiheuttaa arvaamattomia seurauksia. Niin ikään työttömyyden mahdollisesti aiheuttamalla eriarvoisuuden kasvulla on kielteisiä seurauksia. Ervastian mukaan työvoiman säilymistä aktiivisena pitää tukea palvelujen lisäksi kohtuullisella toimeentuloturvalle.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä jakaa esitetyt näkemykset ja korostaa sitä, ettei koronakriisistä aiheutunutta työttömyyttä ratkaista rankaisemalla työttömiä muun muassa eläkeputken poistamisella, vaan luomalla uusia työpaikkoja ja tarvittaessa tukemalla työttömiksi jääneiden uudelleen koulutautumista kohtaanto-ongelman ratkaisemiseksi.

Digitalisaation merkitystä on kestävä kasvun ohjelmassa yliarvioitu. Asiantuntijalausunnossaan emeritusprofessori Pertti Koistinen nostaa esiin sen, että digitalisaation käyttöä koskevan in-

Valiokunnan lausunto TyVL 1/2021 vp Eriävä mielipide 2

deksin mukaan Suomi ja muut Pohjoismaat olivat 2019 työvoimapalvelujen digitalisoinnissa maailman johtavia maita. Hänen mukaansa digiloikkaa ei edistetä vain teknologialla ja palkitse-
malla edelläkävijöitä, vaan vahvistamalla koko työikäisen väestön valmiuksia vastaanottaa ja
käyttää teknologisia uudistuksia. Työterveyslaitos nostaa esiin asiantuntijalausunnossaan, että di-
gitaalisten taitojen riittämättömyys aiheuttaa 18 %:lle palkansaajista selviä ongelmia työn suju-
misen kannalta, ja esittää, että digitaidoista puhuessa tulisi eriyttää tarkastelua sen mukaan, ketkä
ovat työelämässä ja ketkä sen ulkopuolella. Myös Tasa-arvoasiain neuvottelukunnan lausunnos-
sa on nostettu esiin huoli siitä, että iäkkäiden kansalaisten pääsy palveluiden äärelle saattaa hei-
kentyä nopeasti etenevän digitalisoinnin myötä. TANE korostaa, että iäkkäiden henkilöiden
palveluiden saatavuus on tärkeää varmistaa. Sama koskee kaikkia, joille digitaalisten palvelui-
den käyttö voi olla erityisen haastavaa, esimerkiksi kielitaidon, vamman tai taloudellisen tilan-
teen takia.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä pitää esitettyjä huomioita tärkeinä ja korostaa, että yhteis-
kunnan keskeisten palveluiden tulee olla tarjolla kaikille kansalaisille, eikä ole kohtuullista odot-
taa, että iäkkäät tai esimerkiksi näkövammaiset kansalaiset pystyisivät selviytymään näiden pal-
veluiden käytöstä ainakaan ilman apua.

SAK:n lausunnon mukaan kestävän kasvun ohjelmasta saa helposti virheellisen kuvan, että am-
matilliselle koulutukselle ei ole suuressa määrin tarvetta, ja huomauttaa, että noin puolet työpai-
koista on jatkossakin ammatillisen koulutuksen vaativia tehtäviä, ja panostuksia tarvitaan erityi-
sesti siihen, että kaikki saavat vähintään toisen asteen ammatillisen tutkinnon.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä jakaa esitetyn tilannekuvan ja huomauttaa, että ammatilli-
sen koulutuksen arvostusta tulisi nostaa ja panostaa siihen, että kaikkia nuoria pyrittäisiin autta-
maan tasapuolisesti löytämään paikkansa koulutusjärjestelmässä ja työmarkkinoilla, halusivatpa
he hankkia korkeakoulututkinnon tai ammatillisen tutkinnon. Oppisopimuskoulutuksen ja käy-
tännön työn kautta oppimisen merkitystä ei tule aliarvioida, vaan erilaisiin oppimispolkuihin tu-
lee panostaa myös tulevaisuudessa. Myös Uudenmaan ELY-keskuksen lausunnon mukaan esiin nos-
tama huoli koulutuspalvelukentän sirpaloitumisesta tulee ottaa vakavasti ja varmistaa riittävät re-
surssit yksilöllisten työvoimapalveluiden tarjoamiseen sekä muuntokoulutuksen saatavuus sellai-
sille työttömäksi joutuneille, joilla on vanhentunut opistoasteen tai korkeakoulututkinto.

SAK:n lausunnon kiinnitetään huomiota maahanmuuttajien tukiriippuvuuteen sekä siihen, että
paikallisen kielen oppimisen on useassa EU-maassa todettu olevan keskeisin tekijä maahanmuut-
tajien työllistymisen kannalta. Perussuomalaisten valiokuntaryhmä jakaa esitetyn huolen ja ko-
roostaa sitä, että maahanmuuttajilta tulisi edellyttää kansalliskielten opettelua sen sijaan, että mah-
dollistetaan tilanne, jossa useita vuosia tai jopa vuosikymmeniä Suomessa asuneet maahanmuut-
tajat eivät työllisty ja turvautuvat jatkuvasti yhteiskunnan kustantamiin tulkkipalveluihin.

STTK:n lausunnon peräänkuulutetaan sitä, että sote-alan henkilöstön veto- ja pitovoimaan on
saatava lisää konkretiaa, ja ehdotetaan johtamisen sekä työhyvinvoinnin kartoittamista ja osaami-
sen kehittämistä. Työterveyslaitoksen lausunnon mukaan todetaan, että sote-sektorin tilanne on hälyttä-
vä: korona-aikana sote-henkilöstö on pitkälti jatkanut läsnätyössä ja ollut samalla kovan paineen
alla. Työmäärän kasvu ja koronan negatiiviset vaikutukset näyttävät kohdistuneen eniten niihin,
joilla on jo ennestään paljon kuormitusta työssään, mikä on selvästi heikentänyt arvioita työky-

**Valiokunnan lausunto TyVL 1/2021 vp
Eriävä mielipide 2**

vystä aikaisempiin vuosiin verrattuna. Samalla keskimäärin joka kolmas sote-työntekijä on selvästi pelännyt terveytensä puolesta työssään. Työterveyslaitos huomauttaa, että hoitovelan purkamisen lisäksi on ensisijaisen tärkeää löytää keinoja, jotka purkavat henkilöstön jaksamisvelkaa.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä huomauttaa, että sote-alan vetovoima koki kovan kolauksen, kun vuonna 2020 valmiuslain soveltamisen aikana hoitohenkilökunnan työoloja heikennettiin, eikä raskaasta työtaakasta huolimatta henkilöstö saanut ansaitsemaansa arvostusta ainakaan rahallisessa muodossa. Perussuomalaisten valiokuntaryhmä korostaa, ettei sote-alan henkilöstötarpeita ole kestävää rakentaa ulkomaalaisen halpatyövoiman saatavuuden varaan, vaan jo potilasturvallisuuden näkökulmasta on tärkeää, että tarjolla on kansalliskieliä hyvin taitavaa, ammattitaitoista työvoimaa. Hoitohenkilökuntaa tulee kouluttaa Suomessa maamme tarpeisiin riittävä määrä, ja työoloja sekä palkkausta kehittämällä varmistetaan heidän pysymisensä alalla.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 4.2.2021

Riikka Slunga-Poutsalo ps
Veikko Vallin ps
Mikko Lundén ps